

08.06 – 09.06.20r.

Temat: **Janusz Korczak** – „*Nie ma dzieci. Są ludzie*”.

Z OKAZJI ŚWIĘTA PATRONA SZKOŁY – proponuję przeczytanie gazetki przedstawiającej życie i twórczość **Janusza Korczaka**. Po przeczytaniu sprawdź swoją wiedzę na temat naszego Patrona.

Pomnik na Cmentarzu Żydowskim w Warszawie

Dzieciństwo Janusza Korczaka

Janusz Korczak (Henryk Goldszmit) urodził się w 1878 lub 1879 roku w Warszawie. Dokładnej daty nie znamy.

Ojciec Korczaka, Józef Goldszmit – ceniony warszawski adwokat – nie zadbał o szybkie sporządzenie synowi metryki. Rodzina Goldszmitów należała do zamożnych i cenionych, kilkakrotnie zmieniała miejsce zamieszkania.

Wygoda, dostatek, domowa służba: niania i kucharka – w takich warunkach wychowywał się we wczesnym dzieciństwie Henryk Goldszmit.

Nie budziło to jednak jego zachwyty. Po latach będzie wspominał chłód, smutek i samotność domu rodzinnego.

10 - letni Henryk Goldszmit

W wieku 8 lat zaczął edukację w szkole Augustyna Szmurły, gdzie panowały bardzo surowe zasady i rygor. Tak bardzo przejmował się stosowaną tam karą chłosty, że rodzice musieli zabrać go ze szkoły.

Będąc w domu i przygotowując się do pierwszej klasy gimnazjum, snuł wiele marzeń o bardziej przyjaznym i bezpiecznym świecie. Świecie, w którym nie będzie okrucieństwa, zła i niesprawiedliwości. Marzenia te znalazły odzwierciedlenie w „*Królu Maciusiu Pierwszym*”.

Jako piętnastolatek bardzo interesował się czytaniem książek. Henryk uczęszczał do **Gimnazjum Praskiego**, gdzie nauka odbywała się w języku rosyjskim. Nie lubił szkoły. Słabo się uczył. Interesował się literaturą

i poświęcał jej cały swój wolny czas. Ulubionym miejscem, z czasów dzieciństwa i młodości był **Ogród Saski**, w którym spotykał się z przyjaciółmi.

Długotrwała choroba i śmierć ojca zmusiły młodego chłopaka do podjęcia pracy **korepetytora**. Korczak jako uczeń gimnazjum udzielał korepetycji i pisał do gazet, by pomóc w utrzymaniu rodziny – matki i siostry.

KORCZAK - LEKARZ

Janusz Korczak w 1898 roku zdał maturę i rozpoczął studia na **Wydziale Lekarskim Cesarskiego Uniwersytetu w Warszawie**. Uczył się też na Uniwersytecie Latającym. W latach 1903 do 1912 pracował jako pediatra w Szpitalu dla dzieci. Korczak zobowiązany został do całodobowej opieki nad chorymi oraz udzielania porad w ambulatorium przyszpitalnym, ponieważ był on w tym czasie jedynym lekarzem należącym do stałego personelu. 17. marca 1905 r., otrzymał **dyplom lekarza**. W tym samym roku wybuchła wojna rosyjsko-japońska, tak więc Korczak długo nie nacieszył się stałą i stabilną posadą. Wyruszył na wojnę jako lekarz, a za swą służbę awansował do stopnia majora. Po wojnie wrócił do szpitala, jednak pragnął pogłębiać swą wiedzę i w tym celu wyruszył za granicę.

Korczak w mundurze studenckim Uniwersytetu Warszawskiego, ok. 1904 r.

W 1907 r. podnosił swe kwalifikacje w **Berlinie**. Słuchał wykładów i odbywał praktykę w klinikach dziecięcych oraz analizował sposoby pracy w specjalistycznych zakładach wychowawczych. W 1911 roku przebywał miesiąc w **Londynie** zwiedzając szkoły, zakłady poprawcze, przytułki. W tym roku definitywnie postanowił, że nie założy rodziny. **Wszystkie dzieci, z którymi miał do czynienia jako lekarz i pedagog, traktował jako własne**. Tym sposobem stał się ojcem kilkuset dzieci, które w ciągu jego działalności pedagogicznej, wykształcone i wychowane opuściły sierociniec.

Niestabilna sytuacja militarna zmusiła Korczaka do podróży na wschód. Tam, na froncie ukraińskim, w latach 1914-1918 objął stanowisko młodszego ordynatora szpitala dywizyjnego. Potem zmienił miejsce swojego zatrudnienia na przytułek dla dzieci ukraińskich pod **Kijowem**, gdzie poznał Marię Rogowską-Falską, późniejszą dyrektorkę "Naszego Domu".

W 1918 wrócił do **Warszawy**, na krótki okres zajął stanowisko lekarza w szpitalu epidemiologicznym w **Łodzi**.

Aktywnie współpracował w tym czasie z pismami: „**Krytyka Lekarska**”, „**Medycyna i Kronika Lekarska**”, „**Przegląd Pediatryczny**”.

W latach 1919-1920 brał udział w wojnie polsko-bolszewickiej w randze majora, pracował w szpitalach wojskowych i tam zaraził się tyfusem. Chorego pielęgnowała matka, która zarażona – zmarła w 1920 roku.

W kwestiach wynagrodzenia, za świadczenia lekarskie, działał podobnie do legendarnego **Robin Hooda**. *Od biednych nigdy nie wymagał żadnej zapłaty za swoją pracę, od bogatych nie bał się żądać ogromnych honorariów.*

KORCZAK – PEDAGOG I WYCHOWAWCA

Janusz Korczak był **prekursorem walki o prawa dziecka i twórcą nowoczesnego systemu wychowania**, opartego na różnych **formach dziecięcego samorządu**. Posiadał znakomite wyczucie psychiki dziecięcej, przyjmował postawę pełną szacunku i zaufania do dziecka. Domagał się uznania dziecka za pełnowartościowego człowieka od chwili narodzin i na każdym etapie swego istnienia. Uważał, że dziecko ma prawo być sobą, być takim, jakim jest. Przeciwstawiał się rozpowszechnionemu w ówczesnej praktyce pedagogicznej *wpajaniu dyscypliny, wykluczał kary cielesne, potępiał praktyki zawstydzania dzieci*. Korczak był twórcą czasopisma pt. „**Mały Przegląd**”, redagowanego razem z dziećmi. Jako redaktor naczelny prowadził je od 1926 do 1930 r.,

Razem ze **Stefanią Wilczyńską** założył i prowadził **Dom Sierot – dla dzieci żydowskich** w Warszawie (od 7 października 1912r. do 1942r.).

Dom znajdował się przy ulicy Krochmalnej 92.

2 października 1940 roku Dom Sierot został przeniesiony do getta na ulicę Chłodną. W 1940, w czasie przenoszenia Domu Sierot, jego opiekun – został aresztowany. Uwięziono go na Pawiaku i po kilku miesiącach zwolniono za kaucją. Kolejnym lokum dla Domu była ulica Sienna .

Janusz Korczak ze Stefanią Wilczyńską.

Wychowankowie i pracownicy Naszego Domu, po prawej: Korczak oraz Maria Falska, 1925 r.

Przed wojną współprowadził wraz z **Marią Falską Zakład Wychowawczy Nasz Dom** - dla dzieci polskich (w latach 1919-1936) mieszczący się na Bielanych przy ulicy Jana Kasprowicza, gdzie stosowano nowatorskie metody pedagogiczne.

Oba Domy, przeznaczone dla dzieci w wieku 7-14 lat (**Dom Sierot i Nasz Dom**), realizowały nowatorską koncepcję samorządnej społeczności, z własnymi

instytucjami – jak **sejm, sąd, gazeta, system dyżurów, opieka dzieci nad dziećmi, kasa pożyczkowa, kluby sportowe, kółko organizacji „pożytecznych rozrywek”**.

Korczak podczas wojny

Kiedy wybuchła II wojna światowa **Korczak pracował w Polskim Radiu** jako prelegent. Prowadził swój program "*Pogadanki dla dzieci*". **Był znany jako "Stary Doktor"**. Tym sposobem jego nazwisko stało się rozpoznawalne poza granicami naszego kraju. Dzięki temu miał możliwość przeczekać wojny w jednym z neutralnych państw. Oczywiście zrezygnował, nie chcąc zostawiać swoich wychowanków.

Goldszmit krytykował oznaczanie Żydów białą opaską z niebieską lub żółtą Gwiazdą Dawida. Uważał, że to upokarzająca dyskryminacja. Sam nosił polski mundur oficerski, bez opaski. Kiedy sytuacja w kraju znacznie się pogorszyła, **Korczak i Stefania Wilczyńska**, chcąc pomóc Polakom, podjęli pracę jako **sanitariusze**, opatrywali rannych, półprzytomnych ludzi, zapewniali im opiekę psychiczną. Przez cały czas też **pracowali w Domu Sierot**. Przygarniali tam każde zagubione, często podrzucone dziecko.

Przeprowadzka Domu Sierot na ul. Chłodną.

W czasie wojny wszystkim doskwierała bieda i głód. Trudno było dzielić tak małe ilości żywności. Podczas zimy Korczak odwiedzał swoich przyjaciół i prosił o żywność dla podopiecznych. Mimo kryzysu wychowankowie mieli zorganizowane dwa wyjazdy na kolonie letnie do Gocławka.

5 lub 6 sierpnia 1942 roku Korczak, wszystkie dzieci oraz współpracownicy z sierocińca zostali zmuszeni do wejścia do wagonu bydłowego. Jeszcze chwilę przez odjazdem Korczakowi proponowano możliwość przeżycia, pod warunkiem pozostawienia dzieci. Nie zgodził się. Wagon wypełniony ludźmi wyruszył do **Treblinki**. Tam wraz z przyjaciółmi, zginął śmiercią tragiczną. Prawdopodobnie został uduszony w komorze gazowej.

W 1940 roku sierociniec z ulicy Krochmalnej został przeniesiony **do getta** przy ul. Chłodnej. Dom Sierot otrzymał do dyspozycji pomieszczenia w budynku szkolnym. W tym czasie **Korczak został aresztowany** za niestosowanie się do nakazów Niemców - przechadzanie się ulicami stolicy bez oznaczeń żydowskich. Wówczas dziećmi zajęła się **Stefania Wilczyńska**.

W późniejszym czasie Dom Sierot ponownie został przeniesiony. Tym razem na ul. Sienną.

Korczak w getcie warszawskim.

Podróże Starego Doktora do Palestyny

Janusz Korczak w **1934** i **1936** roku odbył podróże do Palestyny (łącznie przebywał

Wizyta Korczaka w Kibucu Ein Harod w Palestynie

w tym kraju 7 tygodni). Był zafascynowany świętą ziemią trzech religii, ruchem na rzecz odrodzenia narodowego Żydów oraz doświadczeniami kibucowymi. **Kibuce** były najbardziej chyba udaną na świecie próbą stworzenia **socjalistycznej spółdzielni**

rolniczej.

Do Palestyny pojechał na zaproszenie byłych **wychowanków Domu Sierot** i byłych bursistów, czyli młodych wychowawców, z którymi korespondował od lat, a oni bardzo pragnęli gościć go u siebie.

Janusz Korczak z nauczycielami w Ein Harod

Mieszkał i pracował w **Ein**

Harod. Od wczesnych godzin porannych dyżurował w kuchni. Po śniadaniu odwiedzał szkoły, przedszkola, żłobki. Obserwował i zadawał pytania. Przychodził z rana do szkoły, obserwował zajęcia i pracę maluchów, a nawet pomagał im pół-żartem, pół-serio. Bardzo dużą wagę przywiązywał do tego, by dzieci jak najwięcej bawiły się. Nauczył je między innymi **robić i puszczać latawce.** Do owego czasu dzieci nie znały tej zabawy.

Codzienne obowiązki dzieci
w Kibucu Ein Harod

Korczak przy „swojej” palmie w Ein Harod

Od czasu pobytu Korczaka - do chwili obecnej, rokrocznie, obchodzi się w Ein Harod z udziałem setek dzieci z okolicznych miejscowości – **Święto Latawca**. Jest to radosne święto dzieci i dorosłych, organizowane z dużym rozmachem.

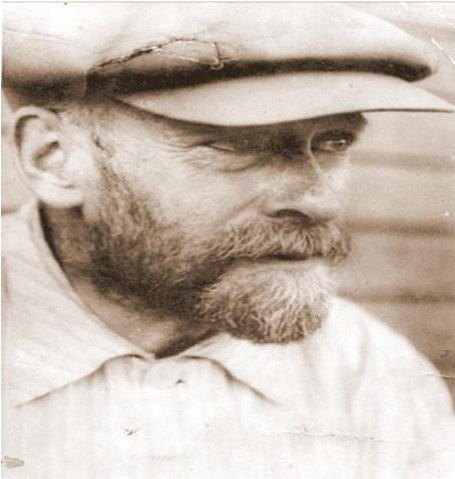
Godłem **Ein Harod** jest **palma Korczaka** na pamiątkę jego pobytu w Palestynie. **Doktor** był człowiekiem pełnym dobroci, łączyła go stała więź z dziećmi. Korczak był zachwycony charakterem w społeczności Kibucu. Napawał się radością patrząc jak dzieci razem się bawią, uczą i dorastają.

To było dokładne urzeczywistnienie jego zasad. Wieczorami spotykał się z różnymi ludźmi. W rozmowach poruszał problemy wychowawcze, między innymi: ujemne skutki bicia dzieci, problemy związane z moczeniem nocnym, zwracał uwagę na rolę instynktu, który pozwala dziecku wyjść obronną ręką z wielu trudnych sytuacji.

Korczak z personelem kuchni w Ein Harod

KORCZAK – PISARZ I PUBLICYSTA

Janusz Korczak był także **pisarzem i publicystą**. Na bogatą twórczość Henryka Goldszmita składają się powieści dla dorosłych i dzieci, utwory teatralne, opowiadania i prace pedagogiczne. Dorobek pisarski obejmuje ponad **dwadzieścia ksiązek** oraz około tysiąc tekstów drukowanych w blisko siedemdziesięciu pismach, ukazujących się głównie w prasie warszawskiej. **Debiut pisarski Janusza Korczaka** miał miejsce 26 września 1896 roku. Pod pseudonimem „Hen” opublikował w „*Kolcach*” (nr 39) pierwszą humoreskę pt. „**Węzeł gordyjski**”. Przedstawił w niej obraz ogniska domowego, w

którym w zastępstwie rodziców funkcje wychowawców pełnią niańki i guwernantki. Celem utworu było zachęcenie rodziców do poważniejszego zajęcia się wychowaniem dzieci.

Pierwsze wyróżnienie Henryk Goldszmit otrzymał w 1899 roku za sztukę pt. „*Którędy?*” nadesłaną na konkurs dramatyczny im. I.J. Paderewskiego. Swój dramat podpisał pseudonimem **Janasz Korczak**, zaczerpniętym z książki Józefa Ignacego Kraszewskiego „*Historia o Janaszu Korczaku i pięknej miecznikównie*”, jednak w prasie wydrukowano omyłkowo imię Janusz i odtąd używał tej formy.

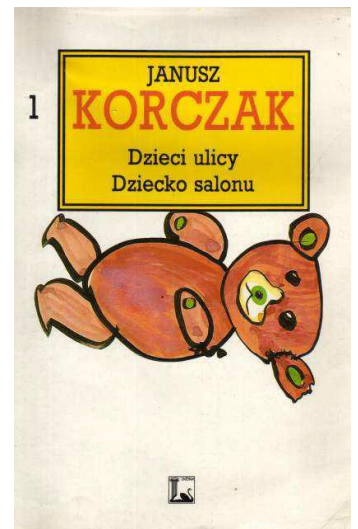
W **1937** roku Janusz Korczak otrzymał odznaczenie **Złoty Wawrzyn Polskiej Akademii Literatury za wybitną twórczość literacką**.

Pierwsza powieść Korczaka to „**Dzieci ulicy**”, przedstawiająca życie dzieci z warszawskich ulic. Publikowana była w odcinkach (w 1901 roku) na łamach czasopisma „**Czytelnia dla Wszystkich**”.

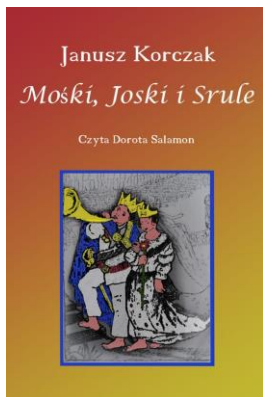
Pierwsze opowiadania dla dzieci zamieszczone były na łamach „**Wieczorów Rodziny**” pod pseudonimem Janusz i Janusz Korczak. Wśród nich znalazły się teksty: „**Co mówią zabawki?**”, „**Najmilszy podarek**”, „**Pogawędka**”.

Szczytowy okres twórczości Janusza Korczaka przypada na lata 1918-1931.

Ostatnie zapiski autora zawarte są w „**Pamiętniku**” z 1942 roku. Powstały one w warszawskim getcie w okresie od maja do sierpnia. Jest to dokument autobiograficzny stanowiący „głos protestu Korczaka przeciw okrucieństwu hitlerowskich okupantów wobec dzieci, dorosłych, odciętych od reszty miasta, od świata”. Utwory Korczaka miały na celu uczulić społeczeństwo na krzywdę dziecka, na brak zrozumienia dziecięcych problemów przez świat dorosłych i zwrócić uwagę rodziców na przyczyny ich niepowodzeń w wychowaniu dzieci.

Korczak dzieciom

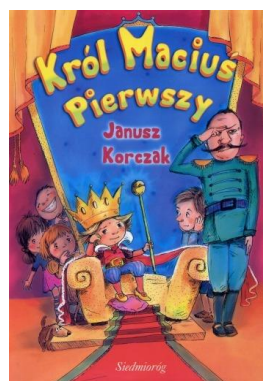
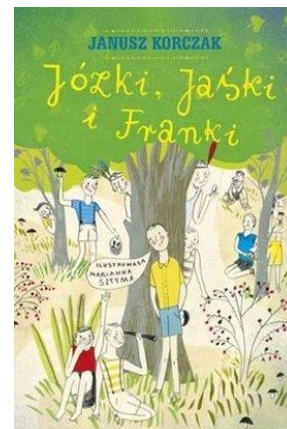

Moški, Joski i Srule (1910)

Zbiór reportaży dla dzieci powstały na podstawie materiału zgromadzonego w czasie kolonii letnich w „Michałówce”.

Józki, Jaśki i Franki (1911)

Pełna przygód zabawna historia, która nie tylko śmieszy, ale i uczy, gdyż w prosty sposób przekazuje wartości. Tematem są wydarzenia, obserwacje z kolonii letnich w Wilhelmówce.

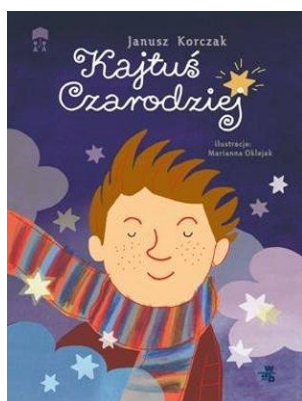
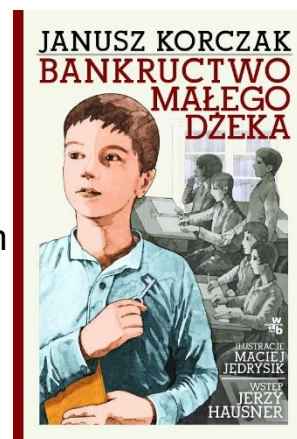
Król Maciuś Pierwszy

Jedna z najbardziej znanych i popularnych książek Korczaka. Pisana dla dzieci, dla chłopaków o wyraźnych skłonnościach reformatorskich.

Maciuś po śmierci swego ojca, króla, dziedziczy koronę. Młody przywódca wygrywa wojnę z sąsiadami i zostaje władcą - reformatorem.

Bankructwo małego Dżeka (1924)

W powieści tej, przetłumaczonej na wiele języków, zostaje ukazana historia chłopca, który marzy o tym, by zostać kupcem i chce założyć spółdzielnię uczniowską. Dżek potrafi zmobilizować całą klasę do pracy i do działania.

Kajtuś Czarodziej (1935)

Powieść fantastyczna dla dzieci i młodzieży, którą Korczak dedykuje „niespokojnym chłopcom”.

Kajtuś jest zwyczajnym chłopcem - trochę psoci, trochę zmyśla i uwielbia słuchać historii opowiadanych przez babcię. Pewnego dnia odkrywa, że potrafi czarować.

Nowatorskie metody wychowania

Dziecko zawsze było dla Korczaka pełnowartościowym człowiekiem. Pisał „**Nie ma dzieci - są ludzie**”. Swoje poglądy formułował w wielu artykułach, pracach i książkach pedagogicznych, m.in. „**Jak kochać dziecko**”, „**Prawo dziecka do szacunku**”, „**Momenty wychowawcze**”, „**Prawidła życia**”, „**Pedagogika żartobliwa**”.

Wychowanie to według Korczaka opieka i ochrona dziecka. Nie powinno czuć się zagubione, samotne, przestraszone, jeśli obok jest wychowawca. Celem wychowania ma być stworzenie warunków do samorozwoju, nikt bowiem nie stworzy dojrzałego człowieka, sam musi się kształtować, a opiekun ma być w tym pomocny.

Korczak apelował do wychowawców, by zatroszczyli się o takie prawa dziecka, jak:

prawo do szacunku (dla niewiedzy, łez i dla własnych słabości),

prawo do miłości,

prawo do tajemnicy,

prawo do samostanowienia (do wypowiedania własnych myśli, do życia własnym wysiłkiem i własną aktywnością),

prawo do własności,

prawo do własnego rozwoju i dojrzewania,

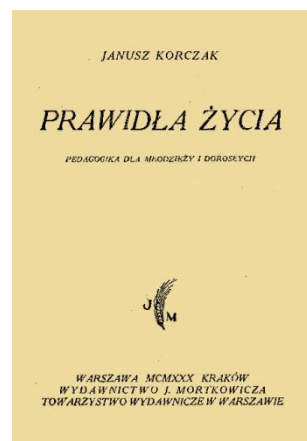
prawo do ruchu, do zabawy, do pracy i badania,

prawo do sprawiedliwości w życiu.

Nie! dla przemocy!

Korczak był przeciwny sztywnym zasadom, przymusowi surowej dyscypliny. Absolutnie wykluczał kary cielesne.

Uważał, że dziecko potrzebuje systemu pozytywnych wzmocnień, zachęty.

Jego nowatorskie metody to : **samokontrola i samoocena**. W Domu Sierot dzieci miały możliwość współzarządzania. Korczak stworzył **Sąd Koleżeński i Sejm**. Dzięki nim dzieci miały prawo porozumiewać się z dorosłymi i wspólnie z nimi ustalać zasady panujące w domu. Sąd koleżeński z systemem przebaczenia miał także na celu eliminowanie negatywnych zachowań i inspirowanie dzieci do poprawy. Funkcje sędziów w Sądzie Koleżeńskim pełniły same dzieci.

Korczak nie chciał by go naśladowano, nie oczekiwał zachwyty nad swymi dokonaniem. **Swoim pisarstwem zapraszał dorosłych do uczestnictwa w dziecięcym świecie, odkrywania kolejnych jego tajników.**

Sprawdź, co zapamiętałeś o Januszu Korczaku. Zaznacz prawidłową odpowiedź.

1. W jakim mieście znajduje się pomnik Korczaka z dziećmi?

- a) w Łodzi
- b) w Warszawie
- c) w Toruniu

2. Ile lat żył Janusz Korczak?

- a) 62-63
- b) 53-54
- c) 63-64

3. Podaj, jak się naprawdę nazywał się Janusz Korczak?

- a) Henryk Goldszmit
- b) Ernest Szmit
- c) Edmund Goldszmit

4. Z powodu śmierci ojca, Janusz Korczak, by wspomóc rodzinę, pracował:

- a) udzielał korepetycji
- b) roznosił gazety
- c) pracował w fabryce

5. Podczas pobytu w Palestynie Janusz Korczak mieszkał i pracował w:

- a) w szpitalu w Gazie
- b) w Kibucu Ein Harod
- c) w sierocińcu w Jerozolimie

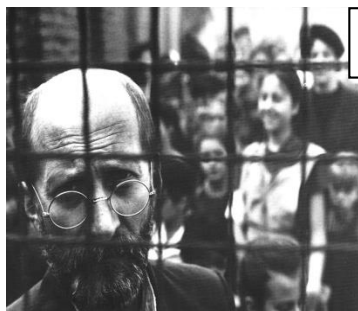
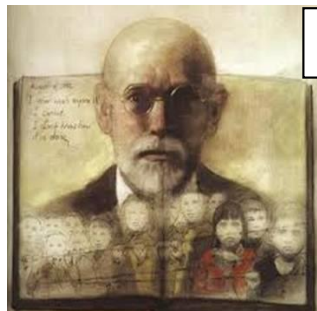
6. Podczas wojny polsko-bolszewickiej Janusz Korczak pracował w wojskowych szpitalach epidemiologicznych w Łodzi i Warszawie. Jaką chorobą się tam zaraził?

- a) cholera
- b) żółtaczką
- c) tyfusem

7. Jaką nagrodę za wybitną twórczość literacką otrzymał Janusz Korczak w 1937 roku?

- a) Złoty Wawrzyn Polskiej Akademii Literatury
- b) Nagroda Nike
- c) Nagroda Nobla

8. Które zdjęcie przedstawia Janusza Korczaka w getcie warszawskim?

9. W którym roku zginął Janusz Korczak?

- a) 1939
- b) 1942
- c) 1945

10. Gdzie zginął Janusz Korczak?

- a) w Warszawie
- b) w Pruszkowie
- c) w Treblince

11. Którą z poniższych książek napisał Janusz Korczak?

- a) Kajtuś Czarodziej
- b) Kubuś Puchatek
- c) Czerwony Kapturek

12. Kim był Janusz Korczak?

- a) lekarzem, pedagogiem i malarzem
- b) pisarzem, pedagogiem i lekarzem
- c) malarzem, pisarzem i dziennikarzem

Powodzenia!